

NAAR EEN BETERE STUDENTENPARTICIPATIE IN DE SOCIALE SECTOR

Standpunt unaniem goedgekeurd op de AV van 8 mei 2008

De inspraak en het medebeheer in de sociale sector worden momenteel vaak over het hoofd gezien als het over studentenparticipatie gaat. Over de studentenparticipatie in deze voor de student nochtans cruciale sector is er decretaal nauwelijks iets geregeld. Een bevraging onder de studentenvertegenwoordigers actief in deze sector leerde VVS nochtans dat hier heel wat knelpunten bestaan. Daarom formuleren we een voorstel dat de studenteninspraak in de studentenvoorzieningen moet optimaliseren. VVS stelt voor om deze wijzigingen door te voeren in het op stapel staande decreet inzake de financiering van studentenvoorzieningen.

1. HUIDIGE REGELGEVING

De studentenparticipatie in de studentenvoorzieningen kent een verschillende regeling al naargelang het gaat om een studentenvoorziening aan een hogeschool dan wel om een universitaire studentenvoorziening. Dit is een historisch gevolg van de verschillende manieren waarop de sociale sector is ontstaan. De universitaire sociale sector bestaat al sinds de jaren '50 en de universiteiten werden sinds de wet van 1960 voor het eerst ook gesubsidieerd om studentenvoorzieningen aan te bieden. Daar maakt de sociale sector dus deel uit van de universiteit zelf. De hogescholen moesten wachten tot de jaren negentig. Het hogeschooldecreet uit 1994 verplichtte tot de oprichting van een aparte vzw studentenvoorzieningen die vanaf dan geleidelijk aan ook steeds meer overheidsmiddelen kreeg. Ondertussen werd de werking van de studentenvoorzieningen, ongeacht waar ze werden aangeboden, wel gedetailleerder geregeld met het decreet van 2004 betreffende studiefinanciering en studentenvoorzieningen van de Vlaamse Gemeenschap.

Het hogescholendecreet stelt dat er per hogeschool één vzw moest worden opgericht die instaat voor het beheer van de sociale voorzieningen. Het decreet legt aan deze studentenvoorzieningen een paritaire samenstelling op. Art. 210 stelt dat de bestuursorganen van de vzw paritair zijn samengesteld uit vertegenwoordigers aangeduid door de hogeschoolbesturen en uit democratisch verkozen studenten van de betrokken hogeschool (of hogescholen indien het gaat om een regionaal netwerk). Voor het overige treedt het hogeschooldecreet niet verder in detail over de studentenparticipatie in de sociale sector.

Voor de sociale sector van de universitaire studentenvoorzieningen werd er niets voorgeschreven inzake studentenparticipatie. Het enige artikel hierop van toepassing was Art. 62 van het universiteitsdecreet dat stelde dat elke universiteit een studentenraad moest instellen (behalve wanneer er rechtstreeks verkozen studentenvertegenwoordigers waren in de raad van bestuur) en dat de universiteit deze vooraf moest raadplegen over alles wat de studenten aanbelangt. Sinds het zogenoemde participatiedecreet van 19 maart 2004 vallen de universitaire studentenvoorzieningen onder de generieke participatieregeling. Dat wil zeggen dat de universiteit de keuze heeft tussen medebestuur en medezeggenschap. In het geval er voor het tweede model gekozen wordt, is raadpleging van de studentenraad verplicht voor alle reglementaire bepalingen inzake sociale voorzieningen (Art. II 59). De conclusies van de raadpleging moeten hierna worden neergelegd in een met redenen omkleed advies. Het instellingsbestuur kan slechts op gemotiveerde wijze afwijken van het advies van de studentenraad. Deze motivering wordt binnen een termijn van dertig kalenderdagen meegedeeld aan de studentenraad. De termijn gaat in de dag na deze waarop de betrokken reglementaire bepaling wordt aangenomen. De studentenraad verliest haar recht op raadpleging over sociale materie als ze het minimale opkomstpercentage bij de verkiezingen niet haalt. In het geval er wordt gegaan voor medebestuur, schrijft het decreet voor dat er minstens 10% stemgerechtigde studentenvertegenwoordigers moeten zetelen in de raad van bestuur van de universiteit. Er wordt echter niets concreet bepaald over inspraak in de raad die instaat voor het beheer van de studentenvoorzieningen. Het participatiedecreet schetst verder wel een vrij gedetailleerd kader over de samenstelling, verkiezingen, de werking, ondersteuning, de afvaardiging in en relaties met het bestuur.

2. DE PRAKTIJK

In de praktijk blijkt er een grote diversiteit te bestaan tussen de studentenvoorzieningen inzake studentenparticipatie. De bevraging over studentenparticipatie in de studentenvoorzieningen die VVS onlangs afnam, bracht volgende knelpunten naar boven:

- aantal en inspraak: Inzake het aandeel studentenvertegenwoordigers verschillen de universiteiten onderling sterk (gaande van één derde aan de KU Leuven over de helft aan de UGent en de UA over 8 op 14 aan de UHasselt tot de volle 100% aan de VUB). In het algemeen geldt hoe groter het gewicht van de studentenparticipatie, hoe kleiner dat van het orgaan waarin ze inspraak hebben. Aan de meeste universiteiten is de sociale raad of raad bevoegd voor studentenvoorzieningen een adviesorgaan aan de raad van bestuur, waarin slechts een beperkt aantal studenten zetelen. De studentenvoorzieningen van de hogescholen zijn zowel in de AV als in de RvB paritair samengesteld. Vaak wordt de post van ondervoorzitter vrijgehouden voor een student. Er zit evenwel niet steeds een student in het bureau en

in de beroepscommissie. Soms worden de studenten zelfs niet betrokken bij de beslissingen voor de verdeling van het stuvobudget voor sport en cultuur.

- democratische verkiezingen: Op slechts een beperkt aantal plaatsen worden de studentenvertegenwoordigers in de stuvo rechtstreeks verkozen. Het moment van de verkiezingen valt niet steeds samen met dat van de studentenraad. Op de meeste plaatsen gebeurt de verkiezing getrap, hetzij vanuit de studentenraad zelf, hetzij vanuit de departementale studentenraden. Meestal gaat het dan eerder om een verdelen van de postjes dan om een echte verkiezing. Soms volstaat het zelfs om je naam op te geven aan de algemeen directeur. Aan sommige stuvo's worden de plaatsen zelfs voorbehouden voor presidiumleden van de kringen en studentenverenigingen.

- continuïteit en aanwezigheid: Op de meeste plaatsen is er geen overschot aan kandidaten. Vaak worden er wel plaatsvervangers verkozen. Desalniettemin kampen de officiële vergaderingen van de studentenvoorzieningen vaak met afwezigheden onder de studentenvertegenwoordigers. Aan sommige stuvo's wordt je automatisch als ontslagnemend beschouwd wanneer je enkele keren op rij niet komt opdagen. De duur van het mandaat is doorgaans één academiejaar, maar dit is voor de betrokkenen zelf niet altijd duidelijk.

- band studentenraad en verantwoording: Wat de band is van de studentenvertegenwoordigers in de studentenvoorziening met de studentenraad hangt af van de verkiezingsmethode. Indien er aparte 'sociale' verkiezingen plaatsvinden, wordt er in sommige gevallen toch overleg georganiseerd of is er een toevallige overlap door stuvers die beide cumuleren. Indien er getrap wordt gewerkt, zijn de vertegenwoordigers verantwoording verschuldigd aan de studentenraad/departementale raad. Aan een heel deel studentenvoorzieningen is het evenwel onduidelijk aan wie de studentenvertegenwoordigers verantwoording verschuldigd zijn – laat staan dat er duidelijke sancties mogelijk zijn indien ze zaken verdedigen die tegen de studentenbelangen/-standpunten ingaan. Zelden worden de vergaderingen samen voorbereid door de studentenvertegenwoordigers, waardoor er niet echt een duidelijk gezamenlijk standpunt is waaraan iedereen zich kan houden. Zo komt het weleens voor dat studentenvertegenwoordigers in verspreide slagorde spreken en stemmen op de vergaderingen van de stuvo.

- invloed op stuvo: De meeste studentenvertegenwoordigers omschrijven hun invloed in de studentenvertegenwoordigers als "er wordt naar ons geluisterd en we kunnen zaken bijsturen". Door enkele respondenten wordt de rol echter als puur pro forma omschreven. Hier en daar wordt aangegeven dat er niets gebeurt zonder de goedkeuring van de studenten. De meeste studentenvertegenwoordigers kunnen wel agendapunten aandragen via mail. Niet overal worden studentenvertegenwoordigers betrokken in de beleidsvoorbereidende vergaderingen. Weinig studentenvertegenwoordigers worden echter betrokken bij het dagdagelijks bestuur. Nog minder hebben ook daadwerkelijk inspraak in belangrijke personeelsbeslissingen zoals aanwervingen. De invloed is natuurlijk ook afhankelijk van de studentenaanwezigheid en de mate waarin de studentenvertegenwoordigers aan hetzelfde zeel trekken.

- ondersteuning: De studentenvertegenwoordigers uit de studentenvoorzieningen kunnen zelden gebruik maken van een eigen budget. Als ze structureel zijn ingebed in de studentenraad kunnen ze via die weg desgevallend wel werkingsmiddelen genieten. De ondersteuning gebeurt soms via een personeelslid van de studentenvoorziening, soms is het ook de studentencoach die de studentenraad zelf ondersteunt. Er wordt weinig vorming voorzien voor de pasverkozenen.

- vertegenwoordiging op hoger niveau: Tenzij er een structurele band bestaat met de studentenraad, worden de meeste sociale stuvers niet betrokken in de VVS-vertegenwoordiging vanuit de instelling. Ze worden ook niet stelselmatig betrokken bij de associatiewerkgroepen die hier en daar bestaan rond studentenvoorzieningen (weten vaak niet af van het bestaan of de samenstelling). Als hier al studenteninspraak is dan wordt deze meestal gestuurd vanuit de studentenassociatieraad. Bij hogere regionale / associatieorganen is het onduidelijk aan wie de studentenvertegenwoordigers verantwoording verschuldigd zijn.

3. VVS-VERBETEROORSTELLEN

Gegeven de vele knelpunten in de eigenlijke werking en de vage en verwarrende decretale regeling, stelt VVS voor om in het nakende decreet voor de nieuwe financiering van studentenvoorzieningen een duidelijk decretaal kader te schetsen waarin de studentenparticipatie zich verder kan ontwikkelen. Een meer democratische studenteninspraak in de studentenvoorzieningen is noodzakelijk voor een kwaliteitsvoller stuvobeleid en dienstverlening. Volgende minimale zaken moeten worden opgenomen:

Aantal en reële inspraak:

Decretaal moet worden opgelegd dat in alle studentenvoorzieningen minstens de helft van de stemgerechtigde leden bestaat uit studentenvertegenwoordigers. Meer studenten in het bevoegde orgaan voor studentenvoorzieningen mag niet gepaard gaan met minder gezag en politiek gewicht voor dit orgaan. VVS pleit ervoor om de paritaire samenstelling uit te breiden naar alle organen die de studentenvoorzieningen beheren, ook naar deze aan de universiteiten.. Vermits hier de sociale raden of raden voor studentenvoorzieningen vaak slechts adviesbevoegdheden hebben en in de raad van bestuur het percentage studenten verwaarloosbaar is, moet de studentenparticipatie hier worden versterkt door het toekennen van een grotere autonomie aan de studentenvoorzieningen. Deze paritaire samengestelde raad voor studentenvoorzieningen moeten de sociale toelagen, de eigen inkomsten uit de sociale sector, alsook het deel van de

inschrijvingsgelden dat wordt doorgestort, autonoom en vanuit hun eigen sociale expertise kunnen beheren. Uiteraard moet de studentenvoorziening hiertoe ook een eigen personeelsbeleid kunnen voeren.

Verder moeten studentenvertegenwoordigers stemrecht krijgen in agendabepalende instanties zoals het eventueel bureau of dagelijks bestuur dat de studentenvoorzieningen leidt, in de beroepscommissie die in elke studentenvoorziening moet worden ingericht en in de selectiepanels die de aanwervingen van de belangrijkste beleidsfuncties in de studentenvoorzieningen begeleiden. Tenslotte moet worden bepaald dat de studentenvertegenwoordigers steeds welkom zijn op de beleidsvoorbereidende vergaderingen.

In geen geval mag bij het niet halen van het verplichte opkomstpercentage voor de verkiezingen van de studentenraad (volgens het decreet minimaal 10% of meer indien opgetrokken in het participatiereglement), de studentenvertegenwoordiging in de studentenvoorziening worden teruggeschroefd. Dit vergt een decreetale wijziging in het participatiereglement (tweede lid van Art. II 51 §2).

Samenstelling en verdeling sleutelposities:

De paritaire samenstelling betekent ook dat deze twee sleutelposities niet beide in handen mogen zijn van dezelfde fractie. Dat wil zeggen dat als de voorzitter uit de niet-studentenfractie komt, de ondervoorzitter een student moet zijn en vice versa.

Verder moeten decretaal ook enkele onverenigbaarheden worden vastgelegd voor de stemgerechtigde leden van de raad van studentenvoorzieningen. Dit als garantie voor meer transparantie, de specifieke opdracht van de studentenvoorzieningen, de sociale expertise en de correcte bestemming van de sociale toelagen. Om de goede werking van de studentenvoorzieningen te garanderen is het noodzakelijk dat zowel de instelling als de studenten, vertegenwoordigers afvaardigen naar de raad op grond van hun expertise inzake sociaal beleid en sociale ingesteldheid. Om belangenvermenging te vermijden moet daarom worden voorgeschreven dat een stemgerechtigde functie in de raad voor studentenvoorzieningen niet kan worden gecombineerd met de functie van algemeen directeur of van rector. Zelfs zonder stemrecht hebben zij doorgaans al een grote invloed. Evenmin mag de instellingsfractie systematisch alle decanen, departementshoofden of opleidingsdirecteuren tellen. Er kan wel een bepaalde verdeling worden gehanteerd per instellingseenheid maar deze mag de noodzakelijke sociale expertise niet ondermijnen. VVS betwist het belang niet van afstemming tussen de stuvo en het onderwijsbeleid van de instelling. Dat moet worden gerealiseerd door regelmatig overleg en een dialoog tussen evenwaardige partners.

Tenslotte benadrukt VVS ook het belang van een scheiding tussen uitvoerende en wetgevende macht op het vlak van studentenvoorzieningen. De functie van coördinator of directeur studentenvoorzieningen moet daarom onverenigbaar worden verklaard met effectief stemrecht in de raad (voor de stuvo-vzw's is dit reeds het geval, maar niet aan de universiteiten). Als hoofd van de uitvoerende macht en omwille van zijn/haar expertise moet deze persoon uiteraard best wel de vergaderingen bijwonen met raadgevende stem.

Studentencommissie sociaal:

VVS stelt voor om een studentencommissie sociaal op te richten om de studentenvertegenwoordiging naar de studentenvoorzieningen te verbeteren. Deze commissie moet de voorbereiding, de expertisevorming, het overleg, de standpuntvorming, de coördinatie van de vertegenwoordiging en de verantwoordingsplicht van de studentenvertegenwoordigers binnen de studentenvoorzieningen vergemakkelijken. Op die manier moet ze de slagkracht van de studenten binnen de studentenvoorzieningen gevoelig verhogen.

De studentencommissie sociaal behoudt uiteraard een structurele band met de studentenraad of desgevallend de participatiecommissie. Dat laatste verdient aanbeveling in het geval van een zeer gedecentraliseerde instelling waarbij het logisch en efficiënter is om de studentenvoorzieningen van de afzonderlijke campussen te laten aansluiten bij het regionale aanbod. In dat geval kan de structurele band beter worden gelegd met de lokale participatiecommissie dan met de centrale studentenraad.

De structurele band kan verschillende vormen aannemen. Enerzijds kan de studentenraad de sociale studentencommissie eindbevoegdheid geven op alle sociale materie en de werkvelden van studentenvoorzieningen. Anderzijds kan de sociale commissie een adviserende werkgroep zijn die onder de studentenraad valt.

Deze studentencommissie sociaal moet de volgende taken in goede banen leiden :

- Alles wat betreft sociale materie. Deze studentencommissie maakt expertisevorming mogelijk onder de studentenvertegenwoordigers. Sociaal beleid vergt immers een zekere specialisatie die verschilt van het eigenlijke onderwijsgebeuren. De studentencommissie sociaal is bevoegd voor de studentenwerking inzake sociale materie en minstens voor alle specifieke werkvelden uit het decreet studentenvoorzieningen. De commissie is zeker bevoegd voor sport en cultuur aangezien studentenbetrokkenheid voor deze nog eens uitdrukkelijk worden vermeld door de decreetschrijver.
- Coördinatie van de afvaardiging naar de raad voor studentenvoorzieningen. De studentencommissie sociaal moet zorgen dat de studentenvertegenwoordiging naar de organen van de studentenvoorziening vlot verloopt, zowel naar de beslissingsorganen als naar de beleidsvoorbereidende. In de schoot van deze studentencommissie sociaal wordt een delegatieleider aangeduid voor de verschillende organen waarin studenten zetelen. Tevens wordt hier de voorzitter/ondervoorzitter verkozen voor de raad voor studentenvoorzieningen die uit de studentengeleding moet komen.

- Vorbereiding stuvovergaderingen. Uit de bevraging blijkt dat de vergaderingen van de raden voor studentenvoorzieningen niet steeds gezamenlijk worden voorbereid onder de studentenvertegenwoordigers. Hierdoor moeten de studenten aan politiek gewicht inboeten. Hier worden de stuvovergaderingen voorbereid en worden de politieke strategieën afgesproken. De commissie houdt nauwlettend de agenda in het oog van de raad voor studentenvoorzieningen en zorgt dat de studentenvertegenwoordigers aan agendasetting kunnen doen.
- Plaatsvervangerspool: De commissie richt een pool in van mogelijke plaatsvervangers naar de stuvovergaderingen en regelt wie er moet gaan indien een effectieve studentenvertegenwoordiger verhinderd is. Op die manier garandeert de commissie continuïteit. Er moeten dus minstens evenveel plaatsvervangers worden verkozen als effectieven. VVS wil echter geen één op één relatie maar een pool zodat de pariteit ook in de feiten gemakkelijker kan worden waargemaakt. Het verplicht aanleggen van een vervangerspool moet decretaal worden ingeschreven.
- standpunten mbt sociale materie voorbereiden/innemen. Voor een goede studentenvertegenwoordiging is het niet alleen essentieel dat er kennis van zaken is maar ook dat er een democratisch standpunt wordt uitgedragen. In een studentencommissie kunnen de verschillende studentenvertegenwoordigers gespecialiseerd in sociale materie, onderbouwde standpunten uitwerken. Die moeten dienen als basis voor het vertegenwoordigende werk.
- verantwoording/sancties: er is een duidelijke verantwoordingsrelatie tussen deze studentencommissie sociaal en de studentenvertegenwoordigers in de studentenvoorzieningen. Die moeten naar dit orgaan terugkoppelen en moeten hier verantwoording afleggen. Bijvoorbeeld in het geval ze zich niet hebben gehouden aan een gezamenlijk standpunt of aan de (vergader-)strategie die er eerder werd uitgewerkt en afgesproken. De studentencommissie sociaal beschikt over duidelijke procedures om studentenvertegenwoordigers ter verantwoording te roepen en tuchtsancties op te leggen (gaande tem ontslag).
- Informeren achterban: de studentencommissie sociaal moet de brede achterban op de hoogte houden van de belangrijke sociale debatten en de manier waarop ze haar bevoegdheden uitvoert.
- afvaardiging naar hogerop: De studentencommissie sociaal levert ook de studentenvertegenwoordigers in de regionale voorzieningen en/of eventueel werkgroepen in de associaties en zorgt ook voor een vertegenwoordiging naar de studentenkoepelorganisatie (de werkgroep sociaal).

Verkiezingen :

In een scenario waarin de verkiezing van de studentenvertegenwoordigers in de stuvo via de sociale studentencommissie verloopt (die deel uitmaakt van de studentenraad), is een duidelijke verantwoordingsrelatie verzekerd. De studentenvertegenwoordigers zijn hier de uitvoerders en vertolkers van beslissingen die na een parlementaire debat op democratische manier zijn genomen. In de studentenvoorzieningen moeten de studentenvertegenwoordigers immers de door de sociale studentencommissie aangenomen standpunten verdedigen en zijn ze aan de commissieleden verantwoording verschuldigd.

De voorkeur van VVS gaat daarom uit naar een getrapte verkiezing van de studentenvertegenwoordigers in de raden van studentenvoorzieningen. Hiertoe moet een democratische en transparante verkiezingsprocedure worden ontwikkeld (met mogelijkheid tot toelichting van de kandidatuur, stellen van vragen en geheime stemming aangezien het over persoonlijke aangelegenheden gaat).

De studentenraad is echter vrij te bepalen of er getrapt of rechtstreeks wordt verkozen. Indien er voor een welbepaalde studentenvoorziening toch rechtstreekse studentenverkiezingen worden gehouden, dan vindt VVS dat deze moeten samenvallen met de andere verkiezingen van de bestuursmandaten aan de instelling. De verkozenen in de studentenvoorzieningen maken in dat geval, samen met hun plaatsvervangers, automatisch deel uit van de sociale studentencommissie. Voor de organisatie van de verkiezingen gelden dezelfde regels als voor deze van de studentenraad. Ze moeten worden gespreid over meerdere dagen, er kunnen kieskringen worden bepaald, de kandidaten dienen over een campagnebudget te beschikken. De organisatie die normaal gebeurt door het instellingsbestuur moet hier niet enkel in overleg met de studentenraad maar ook met de studentenvoorziening gebeuren. VVS benadrukt dat ook in dit scenario de studentenvertegenwoordigers verantwoording verschuldigd moeten zijn aan de sociale commissie en/of studentenraad en hierdoor kunnen worden gesanctioneerd/afgezet.

VVS verkiest jaarlijkse verkiezingen waarbij studentenvertegenwoordigers wel kunnen worden herverkozen. Die maken mogelijk dat er ook voldoende studentenvertegenwoordigers worden gevonden aan instellingen met korte opleidingen. Anderzijds wil VVS dat zoveel mogelijk studenten zich verkiesbaar kunnen stellen, zeker ook eerstejaarsstudenten. Er mogen zo min mogelijk kandidaten worden afgeschrikt door bijkomende voorwaarden. Zeker voorwaarden zoals lid moeten zijn van een studentenvereniging of club zijn moeten decretaal worden uitgesloten.

Continuïteit en ondersteuning:

Decretaal moeten bij de verkiezing van de studentenvertegenwoordigers voor de raad voor studentenvoorzieningen ook minstens evenveel plaatsvervangers worden aangeduid. Deze staan niet in een één op één relatie met de effectieven

maar moeten gepoold kunnen worden om het mogelijk te maken dat de studentenfractie steeds voltallig is. Zo sluit je situaties uit waarin zowel de effectieve als de eraan gekoppelde plaatsvervanger niet kunnen aanwezig zijn.

Zoals ook blijkt uit de evaluaties van de studentenraden, is financiële, materiële en logistieke ondersteuning noodzakelijk om tot een kwalitatieve studentenparticipatie te komen. Door een duidelijke structurele band met de studentenraad (of participatiecommissie) kan de commissie die de sociale studentenvertegenwoordigers verenigt ook van de verplichte ondersteuning van de studentenraad gebruik maken. Voor VVS moet de ondersteuning recurrent en voldoende omvangrijk zijn. Ze moet volgende zaken omvatten: huisvesting (van de studentenraad en sociale commissie en locaties voor de interne vergaderingen), infrastructuur (PC, printer, telefoon, internet, bureumateriaal..) en minstens één zelf aangeworven ondersteunende medewerker. Deze moet de continuïteit over de academiejaren heen garanderen, de heropstart en coördinatie van de verkiezingen, expertise opbouwen en delen. De medewerker kan ook als lid met raadgevende stem worden toegevoegd aan de vergaderingen van de studentenvoorzieningen. Op die manier wordt de studentenfractie versterkt zonder aan de pariteit te raken én krijgt ook de studentenfractie een vorm van continuïteit die een tegengewicht moet bieden tegen de jarenlange mandaten van de instellingsvertegenwoordigers.

Tenslotte is ook vorming van levensbelang voor een kwalitatieve studentenvertegenwoordiging – ook in de sociale sector. Er is nood aan vorming over sociaal beleid, begrotingen en resultatenrekeningen, de doelstellingen en het wetgevend kader van de sociale sector, de vzw-wetgeving, vergader- en onderhandelingstechnieken... De stuvo moet hierin op haar verantwoordelijkheden worden gewezen. Anderzijds kunnen ook de medewerker en VVS hun steentje bijdragen.